

Ústav cudzích jazykov
Technická univerzita vo Zvolene



Recenzovaný zborník vedeckých prác

Aplikované jazyky v univerzitnom kontexte VII

Darina Veverková – Marek Ľupták – Zuzana Danihelová – Žaneta Balážová
editori

Zvolen
2020

Editori

PaedDr. Darina Veverková, Ph.D.

Dr. phil. Mgr. Marek Ľupták

Mgr. Zuzana Danihelová, PhD.

Mgr. Žaneta Balážová, PhD.

Recenzentky

doc. PhDr. Katarína Chovancová, PhD.

doc. PaedDr. Jana Javorčíková, PhD.

doc. PhDr. Ivica Kolečáni Lenčová, PhD.

PaedDr. Alena Štulajterová, PhD.

Dr. phil. Mgr. Veronika Deáková

Technické redaktorky

Mgr. Zuzana Danihelová, PhD.

PaedDr. Darina Veverková, Ph.D.

Tento recenzovaný zborník vedeckých prác bol vydaný v rámci projektu KEGA 004TU Z-4/2019 *Didaktika terciárneho jazyka v kontexte viacjazyčnosti s uplatnením nových technológií a stratégií s facilitačným potenciálom v procese učenia sa druhého cudzieho jazyka po angličtine.*

Vydaním tohto recenzovaného zborníka vedeckých prác na elektronickom nosiči šetríme naše lesy a prispievame k ochrane životného prostredia.

Vydavateľ

Technická univerzita vo Zvolene

ISBN 978-80-228-3233-5

© Technická univerzita vo Zvolene 2020

<i>PREDSLOV</i>	8
TVORBA MATERIÁLOV PRE VÝUČBU ANGLIČTINY PRE LEKÁRSKE ÚČELY: UČEBNÉ ŠTÝLY A DIŠTANČNÉ VZDELÁVANIE	
MATERIALS DEVELOPMENT FOR THE TEACHING OF ENGLISH FOR MEDICAL PURPOSES: LEARNING STYLES AND DISTANCE EDUCATION	
Anna Barnau.....	9
ŠPECIFIKÁ VÝUČBY ODBORNÉHO CUDZIEHO JAZYKA PRE CUDZINCOV	
ASPECTS OF TEACHING ESP TO FOREIGN STUDENTS	
Gabriela Boldizsárová	22
ROZVOJ AUTONÓMNEHO UČIACEHO SA PROSTREDNÍCTVOM DIGITÁLNYCH TECHNOLÓGIÍ	
DEVELOPMENT OF THE AUTONOMOUS LEARNER THROUGH DIGITAL TECHNOLOGIES	
Júlia Bolečková	29
VÝZVY A PERSPEKTÍVY DIŠTANČNÉHO VZDELÁVANIA PRI VÝUČBE ODBORNÉHO ANGLICKÉHO JAZYKA NA FAKULTE MANAGEMENTU UK V BRATISLAVE	
THE CHALLENGES AND THE PERSPECTIVES OF DISTANCE EDUCATION WHEN TEACHING BUSINESS ENGLISH AT THE FACULTY OF MANAGEMENT UK IN BRATISLAVA	
Jarmila Brtková – Lenka Procházková.....	40
K NIEKTORÝM LINGVISTICKÝM FENOMÉNOM PODPORUJÚCIM INTERKOMPREHENZIU MEDZI L2 (ANGLIČTINOU) A L3 (NEMČINOU)	
TOWARDS SOME LINGUISTIC PHENOMENA PROMOTING INTERCOMPREHENSION BETWEEN L2 (ENGLISH) AND L3 (GERMAN)	
Jozef Bruk	48
LITERÁRNY TEXT AKO PROSTRIEDOK VÝUČBY CUDZIEHO JAZYKA	
LITERARY TEXT AS MEANS OF TEACHING FOREIGN LANGUAGE	
Ján Drengubiak.....	60
ANALÝZA POTRIEB ŠTUDENTOV AKO DÔLEŽITÝ FAKTOR PRE ZOSTAVENIE ODBORNEJ PRÍRUČKY ANGLIČTINY PRE DOKTORANDOV V MEDICÍNSKÝCH ODBOROCH	
ANALYSIS OF STUDENTS' NEEDS AS AN IMPORTANT FACTOR FOR CREATION OF A GUIDE FOR POSTGRADUATE STUDENTS IN MEDICAL BRANCHES	
Božena Džuganová.....	71

K VYBRANÝM ASPEKTOM ZOSTAVOVANIA TERMINOLOGICKEJ DATABÁZY
Z OBLASTI POĽOVNÍCTVA PRE JAZYKOVÝ PÁR „NEMECKÝ JAZYK
A SLOVENSKÝ JAZYK“

ON SELECTED ASPECTS OF A TERMINOLOGICAL DATABASE COMPILING IN
THE FIELD OF HUNTING FOR THE LANGUAGE PAIR “GERMAN LANGUAGE AND
SLOVAK LANGUAGE”

Zuzana Gašová 80

VYUŽITIE MOBILNÝCH APLIKÁCIÍ A PROGRAMOV VO VÝUČBE DRUHÉHO
CUDZIEHO JAZYKA

USE OF MOBILE APPLICATIONS AND PROGRAMS IN TEACHING of A SECOND
FOREIGN LANGUAGE

Tomáš Godiš 89

ŠPECIFIKÁ VÝUČBY LATINSKEJ LEKÁRSKEJ TERMINOLÓGIE V ANGLIČTINE
AKO DRUHOM JAZYKU

SPECIFICS OF TEACHING LATIN MEDICAL TERMINOLOGY IN ESL

Tomáš Hamar – Linda Vasiľová 106

VÝVIN METÓD ČÍTANIA A ICH EFEKTÍVNOSŤ VO VÝUČBE ČÍTANIA
DYSLEKTICKÝCH ŽIAKOV SO ZAMERANÍM NA ČÍTANIE V ANGLICKOM
JAZYKU

DEVELOPMENT OF READING METHODS AND THEIR EFFICACY IN TEACHING
READING IN ENGLISH TO DYSLEXIC LEARNERS

Kristína Hankerová – Stanislav Kováč 117

ÚSKALIA STROJOVÉHO PREKLADU

CHALLENGES OF MACHINE TRANSLATION

Elena Hudecová..... 128

OBRAZY TRAGÉDIE, HRÔZY A SMRTI. ZOBRAZENIE MOROVEJ EPIDÉMIE
V DIELE „MERCK'S WIENN“ OD ABRAHAMA A SANCTA CLARY

PICTURES OF TRAGEDY, DREAD AND DEATH. ILLUSTRATION OF THE GREAT
PLAGUE EPIDEMIC IN THE LITERARY WORK OF ART “MERCK'S WIENN” BY
ABRAHAM A SANCTA CLARA

Edita Jurčáková 136

HOVOROVÝ JAZYK V DIDAKTIKE TALIANČINY AKO CJ

COLLOQUIAL LANGUAGE IN TEACHING ITALIAN AS A FOREIGN LANGUAGE

Katarína Klimová 148

ANGLIČTINA PRE ŠTUDENTOV PSYCHOLÓGIE – POROVNANIE PREZENČNEJ
A DIŠTANČNEJ FORMY VÝUČBY

ENGLISH FOR STUDENTS OF PSYCHOLOGY – COMPARISON OF FACE-TO-FACE
AND DISTANCE LEARNING

Zuzana Kolaříková 160

PRÍTOMNOSŤ LATINČINY A ANTICKÝCH REÁLIÍ V CUDZÍCH JAZYKOCH (SO ZAMERANÍM NA ROMÁNSKE JAZYKY)	
LATIN, ANCIENT GREEK AND ROMAN CULTURE STUDIES AND FOREIGN LANGUAGES (FOCUSED ON ROMANCE LANGUAGES)	
Adriána Koželová.....	173
KONCEPT BOJE PŘI PODPISU ČESKO-NĚMECKÉ DEKLARACE	
THE CONCEPT OF THE STRUGGLE BY THE SIGNING OF THE CZECH-GERMAN DECLARATION	
Karolína Kubas Grocholová.....	183
VYUŽITIE PRVKOV KONCEPTU BÁDATELSKY ORIENTOVAanej VÝUČBY V KONTEXTE ODBORNÉHO JAZYKOVÉHO VZDELÁVANIA NA TECHNICKY ZAMERANEJ UNIVERZITE	
TEACHING ESP WITH INQUIRY-BASED LEARNING ACTIVITIES INCORPORATED IN THE CONTEXT OF A TECHNICALLY FOCUSED UNIVERSITY	
Petra Laktišová.....	195
KONTEXT VIACJAZYČNOSTI VO VEREJNOM PRIESTORE V MESTE BANSKÁ BYSTRICA	
THE CONTEXT OF MULTILINGUALISM IN PUBLIC SPACE IN BANSKÁ BYSTRICA	
Jana Lauková.....	204
NÁROČNOSŤ ODBORNÉHO PREKLADU, NÁVRHY A POSTREHY („ved' to stačí len preložiť“, „ved' len 5 strán, do piatku“)	
DIFFICULTIES OF SPECIFIC TRANSLATIONS, PROPOSALS AND OBSERVATIONS (“just translate it”, “only 5 pages, till Friday”)	
Jana Lopusanová	213
TVORBA ŠTUDIjNÝCH MATERIÁLOV A KONCEPT ESP V ODBORNEJ PRÍPRAVE ŽIAKOV NA STREDNEJ ODBORNEJ ŠKOLE	
CREATION OF STUDY MATERIALS AND ESP CONCEPT IN VOCATIONAL EDUCATION OF SECONDARY VOCATIONAL SCHOOL STUDENTS	
Janka Miľanová.....	220
JAZYKOVÁ KRAJINA AKO MOTIVAČNÝ FAKTOR VO VÝUČBE CUDZÍCH JAZYKOV	
LINGUISTIC LANDSCAPE AS A MOTIVATION FACTOR IN FOREIGN LANGUAGES TEACHING	
Eva Molnárová	232
KRÍZOVÉ SITUÁCIE V ŽIVOTE ŽENSKÝCH LITERÁRNYCH POSTÁV V DIELE JOHANNA GENERSIChA	
CRISIS SITUATIONS IN THE LIVES OF FEMALE CHARACTERS IN THE WORK OF JOHANN GENERSICh	
Barbora Molokáčová	242

PRÍNOSY A ÚSKALIA DIŠTANČNEJ FORMY VÝUČBY CUDZIEHO JAZYKA BENEFITS AND DIFFICULTIES OF FOREIGN LANGUAGE DISTANCE EDUCATION Lucie Němečková.....	253
PROCES TVORBY VIACJAZYČNÉHO SLOVNÍKA PRE ÚRAD HRANIČNEJ A CUDZINECKEJ POLÍCIE THE PROCESS OF DEVELOPING A MULTILINGUAL DICTIONARY FOR THE BORDER AND FOREIGN POLICE BUREAU Iveta Nováková – Martina Binderová	264
AKTUÁLNE VÝZVY VO VÝUČBE ÍRSKEHO JAZYKA NA FF UMB V BANSKEJ BYSTRICI CURRENT CHALLENGES IN IRISH LANGUAGE TEACHING AT THE FACULTY OF ARTS, MATEJ BEL UNIVERSITY IN BANSKA BYSTRICA Anna Slatinská.....	275
VYUČOVANIE PRÁVA V ANGLICKOM A NEMECKOM JAZYKU – SKÚSENOSTI Z INTERAKCIE S POSLUCHÁČMI PRÁVA A POSLUCHÁČMI „NEPRÁVNICKÝCH“ ŠTUDIJNÝCH ODBOROV TEACHING LAW IN ENGLISH AND GERMAN – EXPERIENCE FROM INTERACTION WITH STUDENTS OF LAW AND STUDENTS OF “NON-LEGAL” STUDIES Andrea Slezáková.....	284
ROZVOJ AUTONÓMIE UČIACEHO SA V KONTEXTE CUDZOJAZYČNEJ VÝUČBY NA UNIVERZITE TECHNICKÉHO ZAMERANIA DEVELOPMENT OF SELF-DIRECTED LEARNING IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING AT TECHNICAL UNIVERSITY Daniela Sršníková	295
ZLYHANIA VEČNÝCH ZAČIATOČNÍKOV V UČENÍ SA ANGLICKÉHO JAZYKA FALSE BEGINNERS’ FAILURES IN LEARNING ENGLISH Martina Šipošová.....	304
TERMINOLOGICKÁ PRÁCA AKO SÚČASŤ ODBORNO-JAZYKOVÉHO VZDELÁVANIA TERMINOLOGICAL WORK AS A PART OF PROFESSIONAL-LANGUAGE EDUCATION Jozef Štefčík	316
METODOLOGICKÉ ASPEKTY PEDAGOGICKÉHO VÝSKUMU SO ZAMERANÍM NA KVALITATÍVNY VÝSKUM – ZAKOTVENÁ TEÓRIA A POZOROVANIE METHODOLOGICAL ASPECTS OF PEDAGOGICAL RESEARCH FOCUSING ON QUALITATIVE METHODS OF GROUNDED THEORY AND OBSERVATION Jaroslava Štefková.....	327

LINGVO-KULTÚRNY KONTAKT A VZÁJOMNÁ INTERAKCIA MEDZI ANGLIČTINOU A FRANCÚZŠTINOU – HISTORICKÝ NÁHLED	
LINGUO-CULTURAL CONTACT AND MUTUAL INTERACTION BETWEEN ENGLISH AND FRENCH – HISTORICAL INSIGHT	
Andrej Timko	339
PODPORNÉ STRATÉGIE UČENIA SA DRUHÉHO CUDZIEHO JAZYKA L3	
SUPPORT STRATEGIES OF LEARNING A SECOND FOREIGN LANGUAGE L3	
Zuzana Tomčániová	356
SLOVENČINA AKO HEREDITÁRNY JAZYK A METÓDA NA JEJ PRECVIČENIE POMOCOUB MOBILNEJ APLIKÁCIE	
SLOVAK AS A HEREDITARY LANGUAGE AND A METHOD TO PRACTICE IT USING A MOBILE APPLICATION	
Lujza Urbancová	361
DIGITÁLNE TECHNOLOGIE AKO AKTÍVNA DOPLŇUJÚCA PODPORA NÍZKEJ HODINOVEJ DOTÁCIE VYUČOVANIA CUDZIEHO JAZYKA L3 – NEMECKÉHO JAZYKA	
DIGITAL TECHNOLOGIES AS AN ACTIVE COMPLEMENTARY SUPPORT OF LOW DISTRIBUTION OF SECOND FOREIGN LANGUAGE (L3) LESSONS – THE GERMAN LANGUAGE	
Michaela Zajacová	371
MOBILNÉ APLIKÁCIE NA ČÍTANIE AKO SÚČASŤ VÝUČBY ODBORNÉHO ANGLICKÉHO JAZYKA NA VŠ NA SLOVENSKU	
MOBILE APPS FOR READING AS A PART OF TEACHING ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES AT UNIVERSITIES IN SLOVAKIA	
Katarína Zamborová.....	382
INTERKOMPREHENZIA V OSVOJOVANÍ SI POLICAJNEJ TERMINOLÓGIE	
INTERCOMPREHENSION IN THE POLICE TERMINOLOGY ACQUISITION	
Katarína Zimmermannová.....	389
ABECEDNÝ ZOZNAM PRISPIEVATEĽOV	397

PREDSLOV

Recenzovaný zborník vedeckých prác poskytuje priestor textom z oblasti aplikovanej lingvistiky, aplikovaných jazykov a filológií.

Popri príspevkoch zameraných na špecifiká výučby cudzích jazykov na vysokých školách a tvorbu študijných materiálov upriamujeme tentokrát našu pozornosť na proces vyučovania a učenia sa terciárneho jazyka. Pod terciárnym jazykom rozumieme v poradí tretí jazyk L3, ktorý si osvojujeme alebo sa učíme. Vo vzdelávacom kontexte môže takýto jazyk vystupovať ako druhý cudzí jazyk. Niektoré príspevky hľadajú čiastkové odpovede z rôznych pohľadov na centrálnu otázku: Aké sú osobitosti učenia sa druhého cudzieho jazyka – nemčiny, francúzštiny, taliančiny, čínštiny, latinčiny ako jazyka prameňov a medicínskej terminológie alebo slovenčiny ako cudzieho jazyka – po angličtine vo všetkých stupňoch jazykového vzdelávania v kontexte jazykovej typológie, interkomprehenzie, neurobiologických zákonitostí učenia sa s dôrazom na aspekt motivácie a afektívnej angažovanosti učiaceho sa na pozadí cudzojazyčnej vzdelávacej politiky Slovenska? Vo vstupných úvahách vychádzame z hypotézy efektívneho transferu stratégií učenia sa cudzieho jazyka z L2 na L3. Napriek limitom uvažovania o danej problematike v intenciách aplikovanej lingvistiky nesmieme opomenúť komplementárnosť jazyka a kultúry, príp. jazyka a literatúry z pohľadu pridanej hodnoty humanistickej cudzojazyčnej edukácie. Rovnako zaujímavá je diachrónna perspektíva jazykových kontaktov a synchronný náhľad na jazykovú krajinu, ktoré môžu niesť silný motivačný náboj v procese učenia sa cudzích jazykov. V danom súbore prác nájdeme aj text, ktorý je reflexiou na dianie v spoločnosti v hraničných situáciách, akými môžu byť prírodné katastrofy, pandémie, obdobia sociálnej izolácie alebo odcudzenia.

Prelínajúcu líniu výberu príspevkov tvoria kľúčové pojmy na osi kooperácie – kontrasty – analógie – interdisciplinarita.

Editori

OBRAZY TRAGÉDIE, HRÔZY A SMRTI. ZOBRAZENIE MOROVEJ EPIDÉMIE V DIELE „MERCKS WIENN“ OD ABRAHAMA A SANCTA CLARY

PICTURES OF TRAGEDY, DREAD AND DEATH. ILLUSTRATION OF THE GREAT PLAGUE EPIDEMIC IN THE LITERARY WORK OF ART “MERCKS WIENN” BY ABRAHAM A SANCTA CLARA

Edita Jurčáková

Abstrakt

Po stáročia predstavoval mor výnimočnú spoločenskú situáciu a spájal sa s utrpením, zúfalstvom, vyčlenením zo spoločnosti, zomieraním v samote, prerušením spoločenských vzťahov a kontaktov, stratou životných istôt a rozpadom rodinných vzťahov a spoločenských inštitúcií. Téma moru prenikla aj do literatúry a stala sa jej súčasťou. Mor a jeho dôsledky na ľudí a spoločnosť inšpirovali mnohých autorov. Jedným z nich bol aj nemecký kazateľ a básnik Abraham a Sancta Clara (Abrahám od svätej Kláry), ktorý zobrazil morovú epidémiu vo Viedni v roku 1679 v diele „*Mercks Wienn*“ (1680). Dielo plné morálnej satiry, kázni, tragických výjavov, emotívnych obrazov z jednotlivých častí Viedne počas morovej epidémie je popretkávané rétorickými zvratmi, slovnými hračkami, kázňami, citátmi z Biblie, podobenstvom a kritikou správania a konania ľudí.

Kľúčové slová: morová epidémia, Abraham a Sancta Clara, Viedeň, obrazy hrôzy a tragédie, tanec smrti

Abstract

For centuries, the Great Plague led to an exceptional social situation and it was associated with suffering, despair, exclusion from society, dying in solitude, disrupted community connections and social contacts, loss of life security, family disintegration and societal collapse. The topic of the Great Plague has penetrated the literature and become part of it. The plague and its consequences have inspired a lot of writers. The German preacher and writer Abraham a Sancta Clara, who described the Great Plague of Vienna in 1679 in the book “*Mercks Wienn*” (1680), was one of them. The literary work of moral satire, sermons, tragic scenes, emotive picture from the individual parts of Vienna during the Great Plague is permeated with rhetoric idioms, play on words, quotations from the Bible, parables, criticism of conduct and people’s actions.

Keywords: plague epidemic, Abraham a Sancta Clara, Vienna, picture of dread and tragedy, dance of death

ÚVOD

Po stáročia sa mor spája s utrpením, zúfalstvom, mučivým zomieraním v samote, prerušením spoločenských kontaktov, stratou náboženskej a svetonázorovej istoty, utilitaristicky odôvodnenými obmedzeniami slobody a výnimočným mentálnym stavom. Osudovosť moru zapríčiňovala nepokoje, rozpad priateľstiev, rodinných vzťahov

a spoločenských inštitúcií. Ľudia v období moru vedeli, že im hrozí nielen choroba a smrť, ale aj spoločenské vyčlenenie a osamotenie, a zachvacoval ich existenčný strach a neistota z budúcnosti. Vlny epidémie, ktoré zasiahli Európu, ale aj Orient, vyvolávali v ľuďoch pochmúrne nálady a pochybnosti o božej spravodlivosti (porovn. Bergdolt, 2006, 7-10). Epidémie v dejinách ľudstva spôsobili rozpad každodenného života a spoločenského poriadku, od základov zmenili vzťahy medzi ľuďmi, narušili štruktúry každodenného života, prekazili všetky perspektívy do budúcnosti a tým otriasli základmi spoločnosti. Ešte donedávna sme mor vnímali ako niečo veľmi dávne, čo už nepatrí do 21. storočia, ale ako ukazuje epidemiologická situácia v posledných mesiacoch, je ľudstvo napriek veľkému technickému a medicínskemu pokroku stále zraniteľné a ohrozované rôznymi epidémiami¹.

Téma alebo motívy epidémie sa objavujú v literatúre od jej začiatkov. Výnimočná situácia, ktorú predstavovala epidémia pre individuum a celú spoločnosť, hrôza a strach, ktorú vyvolávala v ľuďoch, inšpirovala mnohých autorov k napísaniu rôznorodých príbehov z obdobia alebo prostredia morovej epidémie. Pritom sa často prelínali reálne fakty s fikciou. Thukydides opísal vo svojom príbehu o peloponézskej vojne epidémiu, ktorá v roku 430 p.n.l. postihla rozkvitajúce Atény v období vlády Perikla. Mor v Tébach v Sofoklovej tragédii „*Kráľ Oidipus*“ bol zobrazený ako dôsledok vraždy z pomsty, ktorú poslal na ľudí boh Apolón. Vergilius opísal v diele „*Georgica*“ morovú nákazu, ktorá doviedla ľudí do zúfalstva a privodila zvieratám strašnú smrť. Ovídius zakomponoval motív moru do svojej zbierky básní „*Metamorfózy*“. V Boccacciovom diele „*Dekameron*“ sa nachádza opis „čiernej smrti“, ktorá v roku 1348 zasiahla Florenciu. Tému moru nachádzame aj v tvorbe Francesca Petrarca. Naproti tomu nemecký básnik Andreas Gryphius zosmiešňoval všedný deň počas moru v období tridsaťročnej vojny v tragédii „*Carolus Stuardus*“. Daniel Defoe nám zanechal v diele „*Journal of a Plague Year*“ obraz pustošenia moru v Londýne. V 19. storočí opísala Isolde Kurz epidémiu vo Florencii v roku 1527 v diele „*Anno pestis*“, v ktorom spojila ľúbostný príbeh s kriminálnymi prvkami. Leo Weismantel zrekonštruoval alsaskú epidémiu v 16. storočí v diele „*Die höllische Trinität*“, do ktorej začlenil drámu o maliarovi Mathiasovi Grünewaldovi. Emanuel Gebel tematizoval nákazu v balade „*Cito mors ruit*“ s motívom jazdca smrti. Román Wilhelma Raabeho „*Schüdderump*“ v názve označuje voz, na ktorom sa prevážali mŕtvolky počas moru. Motív moru je aj v novele Theodora Storma z prostredia dediny „*Ein Fest auf Haderslevhuus*“, v balade Agnes Miegel „*Die Frauen von Nidden*“,

¹ Od novembra 2019 do vydania tohto článku v októbri 2020 ochorelo vo svete na koronavírus Covid-19 vyše 30 miliónov ľudí, z toho takmer 1 milión tejto chorobe podľahlo.

v diele „*Der Großtyrann und das Gericht*“ od Wernera Bergengruena, v historickom románe „*Die verlorene Handschrift*“ od Gustawa Freytaga. Edgar Allan Poe zobrazil epidémiu cholery v „*The Masque of the Red Death*“, Jens Peter Jacobsen opísal mor v diele „*Pesten i Bergamo*“. V 20. storočí je najznámejším dielom s touto tematikou román „*Mor*“. Albert Camus v ňom zaznamenal situáciu počas morovej epidémie v alžírskom Orane.

1 DIELO „MERCKS WIENN“

V 17. storočí zasiahla morová epidémia mesto Viedeň, kde pôsobil Abraham a Sancta Clara (Abrahám od svätej Kláry), vlastným menom Johann Ulrich Megerle (1644-1709). Bol to významný kazateľ, teológ a spisovateľ obdobia baroka. Pochádzal v Nemecka, avšak prevažnú časť života strávil v Rakúsku. Vstúpil do Rádu sv. Augustína a v roku 1666 sa stal kňazom. Po niekoľkých rokoch pôsobenia ako farár sa usadil v Kostole sv. Augustína vo Viedni, kde zostal až do svojej smrti. V roku 1677 bol vymenovaný za dvorného kazateľa cisára Leopolda I. Počas viac ako 40 rokov cirkevnej činnosti vo Viedni napísal veľké množstvo kázni, náboženských spisov a literárnych diel. Mnohé z nich sú satirou na Viedeň a jej obyvateľov. Jeho kázne sa považujú za vrchol barokovej rétoriky. V diele „*Mercks Wienn*“ z roku 1680 zobrazil Viedeň v čase morovej epidémie v rokoch 1679-1680. Morovú epidémiu vo Viedni v roku 1679 prežil Abraham, ako priamo uvádza v diele, v dome maršala grófa Hoyosa a tu skoncipoval aj samotné dielo. Venovanie na začiatku diela má byť morálnym apelom, aby Viedeň, ale aj iné mestá a krajiny, nezabudli na hnev Boží, pretože je silnou uzdou, ktorá zadržiava slabých ľudí od hriechov a nerestí. Ako píše autor ďalej, s týmto úmyslom preniesol na papier viedenskú smrť a biedu, ktoré videl na vlastné oči, aby prebudil v ľuďoch bohumilé myšlienky.

Prvé prípady moru sa vo Viedni objavili na jeseň roku 1678 v mestskej časti Leopoldstadt. V januári 1679 cisár vydal nariadenie o zákaze masových zhromaždení, avšak ešte v marci toho istého roku prišli do mesta tatárski poslovia s veľkým sprievodom, 14. júna dorazili pápežovi poslovia s konskými záprahmi, a pár dní na to moskovský vyslanec s dvesto osobami a tristo koňmi a o mesiac neskôr poľský vyslanec (Schmölzer, 2015, 84) a ako uvádza Abraham v diele „*Mercks Wienn*“, zhromaždený ľud stál po oboch stranách ulíc ako živé hradby a križoval sa nad takou svetskou pompou (Abraham a Sancta Clara, 1680, 7-8). Dielo „*Mercks Wienn*“ má podnadpis, ktorý poukazuje na tému a cieľ diela: má to byť rozsiahly opis zúriacej smrti v slávnej cisárskej rezidencii v roku 1679 s pridaním poučení,

týkajúcich sa vedomia a svedomia. Z podnadpisu možno usudzovať, že tu ide o chronologický opis moru a jeho následkov, avšak toto netvorí dominantnú časť diela. Samotné opisy moru tvoria kulisu na prezentovanie morálnej satiry. Dielo je popretkávané rétorickými zvratmi a nábožensko-mravnými napomenutiami a odkazmi na udalosti, postavy, sentencie a podobenstvá z Biblie, ktoré využil autor na sprostredkovanie posolstva viery. Dielo dopĺňajú básne a emblémy s motívmi smrti, ktoré sú tematicky spojené s textom.

Welzig (1979) považuje „*Mercks Wienn*“ za kázeň, pretože stredná časť diela sa dá podľa neho čítať ako rad šiestich tematických kázní z Pisma svätého. Abraham ako autor diela prevzal úlohu kazateľa a súčasne kritika. Spojil lokálno-historický opis udalostí počas moru, poučnú morálnu satiru a motív tanca smrti. Aj keď samotná správa o priebehu moru tvorí iba malú časť diela, Abraham tu pomerne detailne zobrazil ako mor postihol a spustošil krásne a rozkvitajúce mesto Viedeň. Ešte v tom istom mesiaci, keď vypukol mor (v júli 1679), napísal, že Viedeň bola na vrchole slávy, celý národ obdivoval nádheru a okázalosť mesta, plného nádherných palácov a rezidencií, všade vládol blahobyť, radosť a šťastie a mestom sa ozývala hudba: „*Anno 1679. noch in dem Anbrechenden Monath Julij stunde obberührte Statt in höchster Glory / die schöne Residentz vnd Burg ware würcklich von dem Römischen Kayser / vnd dessen volckreicher Hoffstatt bewohnt / der Adl fast in einer vnzahlbaren Menge nicht ohne kostbaren Pracht / [...] alles war in der Statt in höchsten Wohlstand / nichts manglete / was zu Lust vnd Gust der Welt kunte traumen / auff allen Gassen vnd Strassen [...] die klingende Trompeten vnd allerseits erschallende Music auß den Adelichen Pallast vnd Höffen*“ (Abraham a Sancta Clara, 1983, 6-8).

Už po niekoľkých riadkoch sa obraz o krásnej a šťastnej Viedni mení na obraz plný smútku, tragédie a hrôzy. V polovici júla vypukla v meste zákerná choroba, na ulici ležali mŕtve telá, mestom sa ozývalo žalostné vzlykanie a hlasy „Ochraňuj ťa Boh!“, všetci sa modlili, ľudia húfne utekali z mesta, mesto sa vyľudnilo a pripomínalo zničenú Tróju: „*dann mitten in gedachten Monath Julij risse ein die laidige Sucht / [...] daß man mit meniglicher Bestürtzung gleich hin vnd her auff freyer Gassen todte Körper gefunden [...] das vielfältige Fliehen der Menschen / [...] Man hat Tag vnd Nacht fast nichts zu hören gehabt / als das klägliche Behüt dich Gott / [...] das traurige Spectacul der hin vnd her ligenden Todten Körper auff der Gassen*“ / *dahero in kurtzen Tagen die Wiennstatt also Volckloß worden / daß sie der hunderte für ein zerstörtes Troja hätte zu abcopiren gedacht*“ (Abraham a Sancta Clara, 1680, 9-11).

Opisy mesta sú tu časťou rétorického a topografického konceptu stvárnenia, v ktorom je historická správa o more bezprostredne spojená s cirkevnými kázňami pre čitateľov a je orientovaná viac na posmrtný život ako na pozemský. Opis viedenských udalostí a lokalít má v Abrahámovom diele funkciu exempla, pomocou ktorého sa má sprostredkovať kresťansko-dualistický pohľad na svet v období baroka (Kauffmann, 1994, 102).

V jednej časti uvádza Abraham správy o more, ktoré sa šírili, teda „svetské informácie“ a konfrontuje ich s vysvetlením podľa jeho viery. Pri vysvetľovaní príčin neargumentuje poverami a nerozumnými faktami a zamietá tradičné mýty o príčine moru. Hoci sa zamýšľa nad tým, či smrť poslala do Viedne predzvest' skazy a uvádza bežné príklady názorov, upozorňuje, že nikto nemôže potvrdiť, že sú informácie pravdivé a neverí fámam, ktoré sa šírili na začiatku vypuknutia moru. V texte zaznamenané tradičné presvedčenia o osudných znameniach moru („signa praecedentia“) sú konštitutívnymi prvkami literatúry o more a sprostredkujú obraz o tom, ako si vtedy ľudia vysvetľovali pôvod moru. Na začiatku záverečnej časti, v ktorej sú hriechy ľudí odhalené ako príčina moru, kladie Abraham vedľa seba rôzne náboženské a svetské výklady vo forme podobenstva.

2 OBRAZY UMIERANIA A SMRTI

Názvy viacerých kapitol diela priamo odkazujú na smrť a zomieranie: „*Ein lebendiger Entwurff deß sterblichen Lebens / vnd daß der Todt ein Regel ohne Unterscheid allen vorschreibe*“ (Živý náčrt smrteľného života a že smrť všetkým pravidlo bez výnimky predpisuje); „*Ob der Todt gewisse Vorbotten nach Wienn geschickt / vnd seiner Ankunfft erinnert*“ (Či smrť poslala do Viedne nejakých poslov a oznámila svoj príchod); „*Umbständige Erzehlung deß Todts zu Wienn /vnd der traurigen Zeiten*“ (Obširne rozprávanie o smrti vo Viedni a smutných časoch); „*Der Todt hat auch ein ziemliche Anzahl der Geistlichen in der Wiennstatt zur Ewigkeit befördert*“ (Smrť odprevadila na večnosť aj veľký počet duchovných vo Viedni); „*Der Todt hat nicht allein zu Wienn viel Arme hinweg geraumt / sondern auch den Reichen nicht verschont*“ (Smrť odstránila vo Viedni mnoho chudobných, ale ani bohatých nešetřila); „*Es seynd nit wenig auß der Gelehrten Zahl zu Wienn in die allgemeine Todten-Zahl gerathen*“ (Nemálo z počtu učených bolo priradených k počtu mŕtvych); „*Es hat der grimmige Todt mit seinem Pfeil absonderlich nach dem Leben der*

Soldaten gezielt / vnd deren viel zu Wienn erlegt“ (Zúrivá smrť mierila šípom obzvlášť po životoch vojakov a veľa ich porazila)².

Abrahám podrobne opisuje, ako smrť zasiahla rôzne spoločenské vrstvy a skupiny v meste. Zdôrazňuje svoju osobnú účasť formou výpovedí, vyjadrujúcich nutnosť opísať danú situáciu, čím prejavuje svoje city a podčiarkuje autenticitu popísaných udalostí. Pravdivosť zobrazených javov zvyrazňuje aj opakovaným upozornením pre tých, ktorí tomu neveria, aby sa spýtali obyvateľov vo Viedni. Pred každou kapitolou sú verše, v ktorých dominuje téza „zomrieť musíme všetci“.

V diele sú zobrazené viaceré tragické až apokalyptické výjavy. Predovšetkým v rodinách sa odohrávali srdcervúce scény: Mŕtvy muž bol odvečený z domu, žena lapala posledný dych, opustené deti kričali o chlieb a namiesto pekára im z núdze pomohol hrobár. Malé dieťa bolo nájdené sajúce na prsiach mŕtvej matky, nevediac, že takto sa približuje k smrti. Mŕtva matka bola položená na voz, malá dcéra ju chcela sprevádzať a kričala na ňu „mami, mami“, čo rozplakalo aj ostatných. Bolo opustených toľko sirôt, že boli odvážené na vozoch a zriadili z nich takmer malý detský pluk, ktorý však väčšinou iba cintorín obliehal a bol dobytý bez veľkého boja, a teda tí, ktorí nedávno od matky prišli, rýchlo boli zase zahrabaní do lona matky zeme (Abraham a Sancta Clara, 1680, 236-238). Chorá žena sa plazila po štyroch, aby uhasila smäd svojho muža. Muž ležal mŕtvy v posteli, v druhej ležalo mŕtve dieťa, v tretej chorá matka. Žena ležala v lazarete, kde sa liečila, a keď sa pýtala na svojho muža, toho práve viezli neďaleko nej mŕtveho. Otec umieral a na jeho pohreb nemohli najat' ani jedného človeka, dcéra musela sama vykopať hrob a zahrabať otca (Abraham a Sancta Clara, 1680, 250-251). V meste odvážali mŕtvych, aby ich zahrabali na neznáme miesto, rozdeľovali manželov, aby sa už nikdy viac nevideli, odtŕhali deti od rodičov, aby ich odviedli do lazaretov, kde ich nemohol nikto navštevovať a kde aj umreli.

Hoci ide o literárne spracovanie moru, ktorý autor sám zažil, nesmeruje dielo k autentickému opisu epidémie, ale mor je tu zobrazený ako klimax pohromy, ktorá má byť trestom za hriechy ľudí, pričom jediným účinným liekom proti moru má byť božie odpustenie (Boehncke, 1999,158). Dielo má výrazný apelačný charakter. Ako sme už uviedli, Abraham chápe mor ako trest Boha za hriechy ľudí a nazýva ho „bičom“, ktorý uplietla božia ruka zo stromu hriechu (Abraham a Sancta Clara, 1680, 290). Neprosí Boha, aby odvrátil mor od ľudí, ale bedáka nad hriešnikmi, chce ich vyburcovať, stupňuje svoju kázeň s rétorickou silou,

² Preklad E. Jurčáková.

aby ich naviedol na pokánie a polepšenie sa. Ľudia majú mať podľa neho smrť vždy pred očami a nemajú šetriť pokáním: „*O Menschen Kinder! haltet jederzeit den Todt vor Augen / vnd lasset dessen Gedächtnuß nimmermehr in euch erlöschen /spart die Buß nicht biß in das Todt-Bethl*“ (Abraham a Sancta Clara, 1680, 326).

Abraham spája drastické scény s ostrými slovami voči recipientom textu, nazýva ich svetskými opicami, larvami, Venušinými spoločníkmi a pozýva ich na rozmanité miesta vo Viedni, kde ležia v jamách tisíce mŕtvych tiel: „*Kommt her ihr Welt-Affen / ihr Gesichter-Narren /ihr Venus Genossen / geht mit mir an vnterschiedliche Orth zu Wienn / allwo grosse Gruben mit vielen tausend Todten-Cörper angefüllt*“ (Abraham a Sancta Clara, 1680, 124). Satirické komentáre, pri ktorých využíva rôzne slovné hračky, výrazne oživujú text. Abraham ako kazateľ a dobrý znalec ľudskej duše dokázal nielen presne vystihnúť utrpenie ľudí, ale aj upútať čitateľov rôznymi vtipnými komentármi a narážkami na ich nesprávne konanie a správanie v duchu náboženských hodnôt. Jeho obrazy a výklady Biblie nie sú suchými úvahami, ale prekvapujú duchaplnosťou a originalnosťou.

3 TANEC SMRTI A PREVRÁTENOSŤ SVETA

Vnútorňú štruktúru diela určuje tektonika kázne a šesť častí s motívom tanca smrti, avšak slová z Biblie tvoria iba pozadie a nie sú predmetom výkladu alebo leitmotívom (Welzig, 1979, 9-10). Prostredníctvom slova a obrazu rozvíja Abraham tému „zomrieť musia všetci ľudia“. Pozýva čitateľa na cestu, ktorá vedie z Ríma cez Miláno, viaceré nemecké mestá, Prahu a Linc až do kapucínskej hrobky vo Viedni. Tento exkurz po miestach, kde sú pochovaní mnohí známi králi a pápeži, má byť dôkazom moci smrti v geografickej a historickej šírke (Eybl, 1994, 225), pretože ukazuje, že zákon „omnes morimur“ platí všade a pre všetkých. Mor je prezentovaný ako choroba, ktorá rúca hranice spoločenských tried.

V texte je prítomná postava rečníka v úlohe kazateľa, ktorý spoznáva smrť podľa jej stôp v meste – mŕtvych tiel na uliciach, chorých alebo mŕtvych pred dverami domov. Rečník – kazateľ si berie slovo v krátkych exkurzoch, v ktorých rozširuje tematiku tanca smrti na všeobecné učenie o cnosti a neresti a priamym oslovením sa obracia na jednotlivé spoločenské stavy. Úloha kazateľa v 1. osobe funguje ako rétorická sprostredkovacia inštancia podobne ako je to v naratívnych textoch, v ktorých preberá túto úlohu rozprávač. Sprostredkúva čitateľom posolstvo jeho reči a v sprostredkovaní nie síce zobrazeného sveta, ale rétorického argumentačného materiálu vzniká postava podobná rozprávačovi – rečník.

V Abrahmovom diele prekračuje rôznorodosť úloh rozprávača spôsob prezentovania kázne a dodáva dielu napriek mnohým znakom kázne aj literárnosť (Eybl, 1994, 216).

Okrem postavy rečníka vystupuje v diele postava smrti a zástupcovia jednotlivých spoločenských stavov: duchovný, žena, boháč, učenec, manželia a vojak, ktorí v diele reprezentujú spoločnosť a ľudstvo a sú zobrazení s pozitívnymi a negatívnymi vlastnosťami. Smrť je personifikovaná, prihovára sa im a posmešnými a ironickými rečami manifestuje svoju moc nad nimi stáva sa vládcom nad všetkými: nepozná zdvorilosť, nenaučila sa rešpektu, berie všetko – lásku, telo a život, žiadna pevnosť nie je pre ňu nedobytná, jej nabrúsená kosa sa nebojí zbraní vojakov. Z jej slov cítiť výsmech voči bezmocnosti ľudí. Je to „tanec smrti“ s ľuďmi z rôznych spoločenských a sociálnych stavov, ktorý im má v duchu hlavného hesla náboženského života v baroku – „memento mori“ pripomenúť pomínelosť ľudského života, bohatstva, moci a rovnosť pre smrťou, pretože smrti nemôže nikto uniknúť, bez ohľadu na svoje spoločenské postavenie. Má tiež nabádať k odvráteniu sa od hriechov a k zmene v lepšieho človeka. Aj rečník sa obracia na smrť a pýta sa ho, kam sa podeli rôzni slávni vládcovia. Jej lakonická odpoveď, že ich schovala do zeme a prikryla zemou, svedčí o jej neobmedzenej moci. Smrť koná „z poverenia“ Boha, ktorý trestá ľudí na ich hriechy, ako vyjadrujú verše jednej z básní: *„Siehe / meine Sinnen hat gewetzt / Der die Menschen zu Richten gesetzt / Wirst sonst keinen andern finden / Singt und sagt nun alle Leuth / Gott strafft wegen der Sünden“* (Abraham, 1680, 287). Reprezentatívny výber jednotlivých spoločenských stavov odkazuje skôr na literárnosť textu ako na historicitu, pretože nespočíva v dokumentárnosti, ale v exemplárnosti (Eybl, 1994, 244).

Počas epidémie je v meste všetko naopak. Viedeň sa stáva „prevráteným miestom“. Abraham prirovnal jej predchádzajúcu krásu k biblickej Ráchel, ktorú Boh môže zmeniť na škaredú Leu, Viedeň je zaslúbenou zemou, ktorú však Boh môže pretvoriť na zmätený Egypt, je studnicou útechy a radosti, ktorú Boh premenil na vyschnutú nádobu: *„O Wienn! du bist kurtz vorhero ein sch \ne Rachel gewest / sihe / wie dich Gott kan so geschwind in ein schantliche Lia verungstalten / du bist seythero immerzu gleichsamb ein gelobtes Land gewest / sihe wie dich der Allerhöchste so bald kan in ein bestürzttes Egypten verwandlen / du bist schon so lange Zeit hero ein Brunn alles Trosts und Freuden gewest / sihe wie so unverhofft dich der Allmächtige hat in ein außgetruckne Cistern verkehrt / hab mich geiriamo nazyva svet rrt / Wasser genug / aber lauter trangsclige Trähnen“* (Abraham, a Sancta Clara, 1680,

247-248). Abraham priamo uvádza, že „všetko je prevrátené“ a príčinu zla vidí v zlobe, hanebnosti a hriechu vtedajšieho prevráteného sveta (Abraham a Sancta Clara, 1680, 314).

V antitetickej kázni pozýva Abraham preživších na rozmanité miesta vo Viedni, kde sú veľké jamy, naplnené tisícami mŕtvych tiel, poukazuje na pomínutelnosť a márnivosť sveta a demonštruje jeho „prevrátenosť“ pomocou drsných opozícií: v jame leží mŕtva žena, ktorá očarovala ľudí kaderavými vlasmi, teraz plnými vši; v druhej je žena, predtým priťahovala ľudí svojimi magnetickými očami, z ktorých však ostalo iba hniezdo červov; v ďalšej leží žena, jej červené ústa kedysi pripomínali cukríky a teraz ich zožralo vápno. Všetko, čo ľudí lákalo, učarovalo im, mánilo, bavilo a tešilo ich, je teraz smradľavé, hromada neporiadku, blata, hniezdo červov, príšerná hnijúca bytosť, zhluk špinavosti. Smrť triafala svojim otráveným šípmo mužov, ženy, mladých aj starých (Abraham a Sancta Clara, 1680, 125-127).

Abraham využíva techniku antitézy, aby lepšie zviditeľnil dobro a zlo (Boehncke, 1999, 160). Ako rečník v diele sa obracia na jednotlivých zástupcov spoločenských stavov, upozorňuje ich na príchod smrti, konfrontuje ich dnešný život s tým čo ich čaká, napr. bohatý kupec stojí dnes pod balíkmi nádhernej látky, zajtra bude ležať pod pohrebným rúchom; sedliak a roľník kopú dnes na poli, zajtra ich zakopú na Božom poli; duchovní sú dnes duchovní, zajtra budú duchmi a pod. (Abraham 1680, 324). Abraham uvádza, že ak postavíme vedľa seba krkavca k holubici, posadíme Leu k Ráchel, pridružíme sedliaka k šľachticovi, okúsime sladkosti s aloe, najlepšie sa prejaví ich vlastnosti a protiklady viac vyniknú (Abraham a Sancta Clara, 1680, 215). Protiklady využíva aj pri opise smrti, ktorá má v diele viaceré pomenovania. Je to rybár, ktorý loví nielen malé ryby, ale aj veľryby; zabijak, ktorý svojou kosou kosí nielen nízku d'atelinu, ale aj vysokú trávu; je to hráč, ktorý guľou mieri nielen po sedliakoch, ale aj po kráľovi; je to hrom, ktorý poráža nielen chatrče zo slamy, ale aj domy monarchov (Abraham a Sancta Clara, 1680, 25-26).

4 NÁZVY ULÍC

V sledoch tanca smrti ukázal Abraham moc smrti, pričom lokálne odkazy a narážky mu ponúkli námet na satirické jazykové hry, napr. pri názvoch a charakteristike jednotlivých ulíc vo Viedni. Abraham spája názvy ulíc mesta a ich zvukovo a obsahovo podobné slová. Napr. začiatkové písmeno názvu mesta „W“ priradzuje k slovu „Wehklagen“, vyjadrujúcim „bedákanie, nariekanie“. Zdôrazňuje, že kto chce opísať Viedeň, musí ju písať s veľkým

písmenom, pretože vo Viedni a okolo nej bolo „veľké nariekanie“: „*wer anjetzo wil Wienn schreiben, muß es schreiben mit einen grossen W. allermassen ein grosses vnd aber grosses W. vnd Wehklagen in Wienn, ahn Wienn vnd vmb Wienn*“ (Abraham a Santa Clara, 1680, 5).

Abraham takýmto spôsobom charakterizuje vyše 50 ulíc Viedne: „*In der Herrengassen hat der Todt geherrschet*“ – V Panskej ulici panovala smrť; „*In der Klugerstrassen / ist der Todt nicht klueg gewest*“ – V Múdrej ulici nebola smrť múdra; „*In der Schulerstrassen / hat der Todt kein Vacanz gesetzt*“ – V Školskej ulici nemala smrť prázdniny; „*In der Riernerstrassen / hat der Todt auß fremden Häuten Riemen geschnitten*“ – V Remenárskej ulici vyrezávala smrť remene z cudzích koží; „*In der Himmelporgassen / hat manchen der Todt geschickt im Himmel*“ – V Ulici nebeskej brány poslala smrť mnohých do neba; „*Auff dem Fischmarckt / hat der Todt keinen Fastag gehabt*“ – Na Rybom trhu nemala smrť pôst; „*Auff dem Kohlmarckt / hat der Todt nichts als kohlschwartze Trauerkleider verursacht*“ – Na Uhliarskom trhu privodila smrť uhľovočierne smútočné šaty; „*Auff der Freyung / waren wenig befreyt vor dem Todt.* – v Ulici „Na Slobodách“ bolo málo oslobodených od smrti; „*Auff den Heydenschuß / hat der Todt nach Christen geschossen*“ – Na Pohanskej strele strieľala smrť po kresťanoch; „*Auff der Brandstatt / hat der Todt viel abgebrannt / daß sie seynd zu Staub vnd Aschen worden*“ – Na Spálenisku smrť veľa ľudí spálila na prach a popol; „*Auff der Hohenbrucken / hat der Todt manchen gestürzt*“ – Na Vysokom moste zvrhla smrť mnohých; „*In dem Schlossergassel / hat der Todt vielen die Thür auffgesperret in die Ewigkeit*“ – V Zámočnickej ulici odomkla smrť mnohým dvere do večnosti; „*In dem Judengaßl / hat der Todt keinen Sabbath gehalten*“ – V Židovskej ulici smrť nedržala sabat; „*Auff der Fischerstiegen / seynd dem Todt viel in das Netz gerathen*“ – Na Rybárskych schodoch sa do siete smrti dostali mnohí³ (Abraham a Santa Clara, 1680, 50-54).

Pomocou tejto „etymologickej hry so slovami“ dosiahol Abraham emotívne obrazy jednotlivých častí Viedne počas morovej epidémie. Mor (smrť) sa hrá s názvami ulíc. So zmenami v meste počas moru sa ukazuje ich odvrátená strana. Zdá sa, ako keby boli ulice Viedne pomenované podľa toho, ako v nich smrť vyčíňala. Mesto bezpečného pulzujúceho života sa mení na miesto zomierania. monarchov (Abraham a Sancta Clara, 1680, 25-26).

³ Preklad E. Jurčáková.

ZÁVER

Napriek tomu, že dielo bolo napísané už pred viac ako tristo rokmi, je aktuálne aj v súčasnosti, pretože spracúva problém, ktorý zasiahol ľudí aj v 21. storočí. Nie je iba kniha o more, ale aj historická správa a náboženský apel na konanie a správanie ľudí. Abraham sa dokázal sa vžiť do myslenia Viedenčanov a napriek vážnej téme ukázal v tomto diela aj svoj brilantný jazykový štýl. Tak ako v iných svojich dielach, aj tu manifestuje svoje satirické komentáre o všetkých spoločenských vrstvách a zmysel pre metaforu, slovné hračky, príslovia, trefné výrazy a pomenovania, a do diela vsúva rôzne príbehy a prirovnania. Grotesknosť smrti, paradox tanca smrti – motív, ktorý od neskorého stredoveku spája v maliarstve zábavu a vážnosť, sa v Abrahamovom diele „*Mercks Wienn*“ mení z obrazu na slovo a v jednotlivých označeniach známych viedenských lokalít na desivú hru. Zaujímavé „slovné hračky“ s menami viedenských ulíc sa ukazujú ako jeden zo znakov literatúry o Viedni a z Viedne a sú „mostom“ od barokovej literatúry k postmoderne, ktorá nekládla dôraz na to, či pri jej slovných hračkách ide o pravé alebo nepravé etymológie (Klüger, 2007, 24). Podobným spôsobom písali svoje básne v 20. storočí rakúski spisovatelia Erich Fried a Ernst Jandl.

Na konci diela „*Mercks Wienn*“ sa Abraham zamýšľa nad tým, čo bolo vykonané v meste pre chorých. Vyzdvihuje predovšetkým činnosť duchovenstva a pripája zoznam mien duchovných, ktorí sa obetovali pre spásu duše a blaho spoločnosti. Aj druhé dielo Abrahama *Lösch, Wienn!* (1680) tematizuje mor. Autor v ňom vyzýva tých, ktorí prežili, aby zahasili utrpenie preživších v očistci modlitbami. Morovú epidémiu vo Viedni pripomína v súčasnosti morový Stĺp Svätej Trojice na Štefanskom námestí. Dal ho postaviť cisár Leopold I. ako výraz vďaky za koniec veľkej morovej nákazy v roku 1679.

LITERATÚRA

ABRAHAM A S. CLARA, 1680. *Mercks Wienn, das ist: deß wütenden Todts Ein umständige Beschreibung, In der berühmten Haupt und Kays. Residentz Statt in Oesterreich, Im 1679. Jahr.* Wien : Peter Paul Vivian, 1680. 397 s.

Dostupné na internete: https://acdh.oeaw.ac.at/abacus/corpus.html?detail.query=fcs.r=*%&x-highlight=off&x-context=abacus [cit. 10.08.2020]

BÄHR, A. 2013. *Furcht und Furchtlosigkeit. Göttliche Gewalt und Selbstkonstitution im 17. Jahrhundert.* 1. Auflage. Göttingen : V&R unipress, 2013. 660 s. ISBN 978-3-8471-0086-7.

BERGDOLT, K. 2006. *Die Pest. Geschichte des schwarzen Todes.* 1. Auflage. München: Verlag C.H.Beck, 2006. 127 s. ISBN 978-3-40653-611-3.

- BOEHNCKE, H. 1999. Die Pest. Sprachspiel und Sünde. In *Das Paradoxe. Literatur zwischen Logik und Rhetorik*. 1. Auflage. Würzburg: Verlag Königshausen & Neumann, 1999. s.152-172, ISBN 3-8260-1666-1.
- CORBINEAU-HOFFMANN, A. 2003. *Kleine Literaturgeschichte der Großstadt*. 1. Auflage. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 2003. 224 s. ISBN 3-534-15713-3.
- EYBL, F., M. 1992. *Abraham a Sancta Clara. Vom Prediger zum Schriftsteller*. 1. Auflage. Tübingen: Max Niemeyer Verlag, 1992. 563 s. ISBN 3-484-36506-4.
- EHALT, Hubert, Christian (hrsg.) 2007. *Wien. Die Stadt lesen. Diskurse, Erzählungen, Gedichte, Bilder; die Stadt als Text: verfasst und wahrgenommen*. Bibliothek urbaner Kultur, Band 2., 1. Auflage. Wien: Bibliothek der Provinz, 2007. 146 s. ISBN 978-390-241607-0.
- GERSTINGER, H. 1991. *Wien von gestern. Ein literarischer Streifzug durch die Kaiserstadt*. 1. Auflage. Wien: Jugend und Volk Edition Wien, 1991. 190 s. ISBN 3-85058-073-3.
- HÖHN, E.; JURČÁKOVÁ, E. 2019. *Literárne obrazy Viedne*. 1. vyd. Banská Bystrica: Belianum. Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela, Filozofická fakulta, 2019, 122 s. ISBN 978-80-557-1609-1.
- KAUFFMANN, K. 1994. „*Es ist nur ein Wien!*“ *Stadtbeschreibungen von Wien 1700 bis 1783. Geschichte eines literarischen Genres der Wiener Publizistik*. 1. Auflage, Wien, Köln, Weimar: Böhlau, 1994. 499 s. ISBN 978-3-205-98219-7.
- KLÜGER, Ruth. 2007. *Erlesenes Wien: wie seine Dichter es sahen und sehen*. In: *Wien. Die Stadt lesen. Diskurse, Erzählungen, Gedichte, Bilder; die Stadt als Text: verfasst und wahrgenommen*. Bibliothek urbaner Kultur, Band 2., 1. Auflage. Wien: Bibliothek der Provinz, 2007. s. 21-44. ISBN 978-3-902-41607-0.
- KNITTEL, A. P. (Hrsg.) 2012. *Unterhaltender Prediger und gelehrter Stofflieferant – Abraham a Sancta Clara (1644–1709) – Beiträge eines Symposions anlässlich seines 300. Todestages*, 1. Auflage. Eggingen: Isele, 2012. 263 s. ISBN 978-3-86142-530-4.
- SCHMÖLZER, H. 2015. *Die Pest in Wien*. 1. Auflage. Innsbruck-Wien: Haymon Verlag, 2015. 232 s. ISBN: 978-3-85218-976-5.
- WELZIG, W. 1979. *Weheklagen in Wien: Abraham a Sancta Claras Beschreibung der Pest von 1679*. Sonderdruck aus: Tätigkeitsbericht der Österreichischen Akademie der Wissenschaften 1978/79, Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaft, 1979. 17 s. ISBN 978-3-70010-303-5.

LITERATÚRA

- HAYCRAFT, J. *An Introduction to English Language Teaching*. Harlow : Longman, 1986, 47-50 s. ISBN 0-582-55604-X.
- HORNBY, A. S. *Oxford Advanced Learner's Dictionary*. Oxford : Oxford University press, 2005, 702 s. ISBN 0-19-431649-1.
- MIŽENKOVÁ, L. Špecifiká výučby cudzojazyčnej odbornej terminológie na Akadémii Policajného zboru v Bratislave. In *Od textu k prekladu IX*. Praha : Jednota tlumočníků a překladatelů, 2014, s. 95-96. ISBN 978-80-7374-119-8.
- NOVÁKOVÁ, I. *English for Police*. Bratislava : Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2011, 60 s. ISBN 978-80-8054-510-9.
- Ollivier, Ch. *Représentations de l'intercompréhension chez les spécialistes du champ. Intercompreensão-Redinter, O conceito de intercompreensão: origem, evolução e definições 1*. [online] 2011. [cit. 2020-8-13] Dostupné na internete:
Available online at: <http://www.redinter-intercompreensao.eu/numeros-publicos/numero-1>
- ONDREJKOVIČOVÁ, J. et al. *Deutsch im Beruf – Polizei*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2014, 318 s. ISBN 978-80-8054-584-0.
- SCHMIDT, W. *Geschichte der Deutschen Sprache*. Stuttgart: Hirzel Verlag, 2000. 21 s. ISBN 978-3777622729.
- ŠVEC, Š. *Základné Pojmy v Pedagogike a Andragogike*. Bratislava : IRIS, 2002, 318 s. ISBN 80-223-1633-4.
- LEXICON WISSEN.DE. [online] 2020. [cit. 2020-8-13] Dostupné na internete:
<https://www.wissen.de/lexikon/weisse-kragen-kriminalitaet>
- Enux Education Limited. [online] 2020. [cit. 2020-8-13] Dostupné na internete:
<https://www.fluentu.com/blog/german/similarities-between-german-and-english/>
- Pedagogická činnosť Katedry jazykov Akadémie Policajného zboru v Bratislave. [online] 2020. [cit. 2020-8-13] Dostupné na internete:
<https://www.akademiapz.sk/akademia/katedry/katedra-jazykov/pedagogicka-cinnost>
- PLOQUIN, F. *Intercomprehension: a new way of learning*. [online] 2020. [cit. 2020-9-27] Dostupné na internete:
<https://nadeaubarlow.com/intercomprehension-a-new-way-of-learning/#:~:text=Pedagogically%2C%20intercomprehension%20has%20several%20advantages%2C%20including%20allowing%20students,which%20brings%20to%20mind%20the%20French%20word%20capsule.>
- DOYÉ, P. *Intercomprehension. Guide for the development of language education policies in Europe: from linguistic diversity to plurilingual education*. [online] 2020. [cit. 2020-9-27] Dostupné na internete: <https://rm.coe.int/intercomprehension/1680874594>
- ESCUDE, P. et. al. *Mutual understanding with intercomprehension*. [online] 2020. [cit. 2020-9-27] Dostupné na internete:
<https://www.languagemagazine.com/2018/08/21/mutual-understanding-with-intercomprehension/>

ABECEDNÝ ZOZNAM PRISPIEVATEĽOV

Mgr. Anna Barnau, PhD.

Ústav cudzích jazykov

Jesseniova lekárska fakulta v Martine

Univerzita Komenského v Bratislave

Martin

mjr. PaedDr. Martina Binderová, PhD.

Katedra jazykov

Akadémia Policajného zboru v Bratislave

Bratislava

PhDr. Gabriela Boldiszárová

Ústav celoživotného vzdelávania

Žilinská univerzita v Žiline

Žilina

Mgr. Júlia Bolečková

Ústav celoživotného vzdelávania

Žilinská univerzita v Žiline

Žilina

PaedDr. Jarmila Brtková, PhD.

Katedra informačných systémov

Fakulta managementu

Univerzita Komenského v Bratislave

Bratislava

Mgr. Jozef Bruk, PhD.

Ústav celoživotného vzdelávania

Žilinská univerzita v Žiline

Žilina

doc. Mgr. Ján Drengubiak, PhD.

Inštitút romanistiky

Filozofická fakulta

Prešovská univerzita v Prešove

Prešov

PhDr. Božena Džuganová, PhD.
Ústav cudzích jazykov
Jesseniova lekárska fakulta v Martine
Univerzita Komenského v Bratislave
Martin

doc. Mgr. Zuzana Gašová, PhD.
Katedra jazykovedy a translatológie
Fakulta aplikovaných jazykov
Ekonomická univerzita v Bratislave
Bratislava

Mgr. Tomáš Godiš, PhD.
Katedra nemeckého jazyka a literatúry
Pedagogická fakulta
Trnavská univerzita v Trnave
Trnava

PhDr. Tomáš Hamar, PhD.
Ústav cudzích jazykov
Lekárska fakulta
Univerzita Komenského v Bratislave
Bratislava

Mgr. Kristína Hankerová, PhD.
Katedra anglického jazyka a literatúry
Pedagogická fakulta
Univerzita Komenského v Bratislave
Bratislava

Mgr. Elena Hudecová
Ústav jazykov a športu
Slovenská technická univerzita v Bratislave
Bratislava

Mgr. Edita Jurčáková, PhD.
Katedra germanistiky
Filozofická fakulta
Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici
Banská Bystrica

doc. Mgr. et Mgr. Katarína Klimová, PhD.
Katedra romanistiky
Filozofická fakulta
Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici
Banská Bystrica

Mgr. Zuzana Kolaříková, PhD.
Centrum jazykovej prípravy
Filozofická fakulta
Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach
Košice

Mgr. Stanislav Kováč, PhD.
Katedra anglického jazyka a literatúry
Pedagogická fakulta
Univerzita Komenského v Bratislave

doc. Mgr. et Mgr. Adriána Koželová, PhD.
Inštitút romanistiky
Filozofická fakulta
Prešovská univerzita v Prešove
Prešov

PhDr. et PhDr. Karolína Kubas Grocholová
Katedra germanistiky
Filozofická fakulta
Ostravská univerzita
Ostrava

PhDr. Petra Laktišová
Ústav celoživotného vzdelávania
Žilinská univerzita v Žiline
Žilina

Mgr. Jana Lauková, PhD.
Katedra germanistiky
Filozofická fakulta
Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici
Banská Bystrica

Mgr. Jana Lopusanová
Ústav celoživotného vzdelávania
Žilinská univerzita v Žiline
Žilina

Mgr. Janka Miľanová
Stredná odborná škola obchodu a služieb Martin/ Trnavská univerzita v Trnave
Martin

PhDr. Eva Molnárová, PhD.
Katedra germanistiky
Filozofická fakulta
Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici
Banská Bystrica

Mgr. Barbora Molokáčová
Katedra germanistiky
Filozofická fakulta
Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach
Košice

Mgr. Lucie Němečková
Ústav celoživotného vzdelávania
Žilinská univerzita v Žiline
Žilina

pplk. doc. Iveta Nováková, PhD.
Katedra jazykov
Akadémia Policajného zboru v Bratislave
Bratislava

Mgr. Lenka Procházková, PhD.
Katedra informačných systémov
Fakulta managementu
Univerzita Komenského v Bratislave
Bratislava

Mgr. Anna Slatinská, PhD.
Katedra anglistiky a amerikanistiky
Filozofická fakulta
Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici
Banská Bystrica

JUDr. Andrea Slezáková, PhD., LL.M.
Katedra obchodného práva
Obchodná fakulta
Ekonomická univerzita v Bratislave
Bratislava

Mgr. Daniela Sršníková, Ph.D.
Ústav celoživotného vzdelávania
Žilinská univerzita v Žiline
Žilina

PaedDr. Martina Šipošová, PhD.
Katedra anglického jazyka a literatúry
Pedagogická fakulta
Univerzita Komenského v Bratislave
Bratislava

Mgr. Jozef Štefčík, PhD.
Katedra jazykovedy a translatológie
Fakulta aplikovaných jazykov
Ekonomická univerzita v Bratislave
Bratislava

Mgr. Jaroslava Štefková, PhD.
Ústav cudzích jazykov
Technická univerzita vo Zvolene
Zvolen

PhDr. Andrej Timko, PhD.
Ústav cudzích jazykov
Technická univerzita vo Zvolene
Zvolen

Mgr. Zuzana Tomčániová
Katedra nemeckého jazyka a literatúry
Pedagogická fakulta
Univerzita Komenského v Bratislave
Bratislava

Mgr. Lujza Urbancová, PhD.
Katedra slovenského jazyka a komunikácie
Filozofická fakulta
Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici
Banská Bystrica

Mgr. Melinda Vasiľová
Ústav cudzích jazykov
Lekárska fakulta
Univerzita Komenského v Bratislave
Bratislava

Mgr. Michaela Zajacová
Stredná priemyselná škola dopravná
Trnava

Mgr. Katarína Zamborová, PhD.
Katedra anglického jazyka
Fakulta aplikovaných jazykov
Ekonomická univerzita v Bratislave
Bratislava

npor. Mgr. Katarína Zimmermanová
Katedra jazykov
Akadémia Policajného zboru v Bratislave
Bratislava

Vydala Technická univerzita vo Zvolene.

Rok vydania 2020.

Počet strán 403, náklad 80 kusov, forma CD.

Za odbornú a jazykovú úroveň príspevkov sú zodpovední autori jednotlivých príspevkov. Príspevky vo vedeckom zborníku boli recenzované.

Technické redaktorky: Darina Veverková, Zuzana Danihelová.

Rukopis neprešiel jazykovou úpravou.

ISBN 978-80-228-3233-5